

DAKOS JÓZSEF

Reflexió

Kodba Ferenc Belügyi Szemle-beli publikációjára

*„Ha az ember nem érti, mit jelent valami,
az rendszerint attól van, hogy rossz oldaláról nézi a dolgokat,
kivéve persze, ha túl keveset tud.”*

Agatha Christie

Köszönöm a lehetőséget, hogy reagálhatok *Kodba Ferenc*nek a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság konkrét, folyamatban lévő eljárásának szakmaiságát kétségbevonó tanulmányára.

Noha folyamatban lévő nyomozásról – a hivatalos tájékoztatáson túlmenően – a nyomozó hatóság nem szokott nyilatkozni, ezúttal kivételt teszek. A tanulmány már az első mondatától tárgyi tévedéseket és valótlanságokat tartalmaz – több helyen személyeskedő hangvételű, már-már a rágalmazás határát súroló –, mindez arra késztet, hogy kihasználjam a reagálási lehetőséget.

Megítélésem szerint egykori kollégánk írása tartalmát tekintve sokkal inkább büntetőeljárás cselekményeket érint, s ez okból a nyomozás szakmai-törvényességi felügyeletét ellátó ügyészség hatáskörébe tartozik, mintsem egy tudományos szakfolyóiratba. A következő tényállítások talán rávilágítanak erre.

Lássuk a publikáció állításait és az ezzel szembeni tényeket!

Állítás:

„Az álarcos fegyveres trafikrablás új jelenség a magyar kriminalisztika történetében. Az első ilyen jellegű bűncselekmény Baranya megyében történt, 2013. július 17-én. A különös figyelmet kiváltó esetek azonban ez után országosan is jellemzővé váltak.”

Valóság:

Baranya megyében az első álarcos, fegyveres trafikrablás 2013. december 22-én Pécsen történt, a Rácvárosi úton. Az említett esetenél a támadó gázriasztó fegyvert használt, amellyel rá is lőtt az eladóra. Országosan az első ilyen bűncselekmény a baranyai első eset előtt történt, s nem fordítva.

Állítás:

„Baranya megyében 2013. december 22. és 2014. március 8. között négy olyan eset történt, amelyet egy négyfős bűnbanda követett el.”

Valóság:

Baranya megyében fegyveresen elkövetett trafikrablás a 2013. decemberi első eset után utoljára nem 2014. március 8-án, hanem 2014. január 15-én történt, Vajszlón.

Állítás:

„[...] a bűnüldözés aktív állományát – különösen a sikertelenségek szaporodása következtében – arra ösztönzi, hogy egyre inkább, »mindenáron« a siker elérésére törekedve nyomozzon, és erre még a parancsnoki kívánalmak is fokozottabban kötelezik. (Legalább a statisztika mutasson eredményességet!) [...] a mindenáron eredményre törekvést az ügyben irányító szerepet játszó ügyészség és a panaszt elbíráló nyomozati bíró is támogatja.”

Valóság:

A „bűnüldözés aktív állományát” az eredményorientáltság jellemzi, egy jó nyomozó ismertetőjegye az ügyek megoldására törekvés. Ebben nem téved egykori kollégánk, nyilván az ő idejében is ez jellemezte a jó nyomozót. Mindazonáltal ahogy a múltban, napjainkban sem alaphelyzet a bűnüldözésben részt vevők részéről az elvtelen, „mindenáron” való eredmény, pláne nem statisztikai okokból – kvázi törvénysértően! Ez a rosszindulatú felvetés a büntetőeljárásokban részt vevő ügyészség és bíróság nevében is visszautasítandó.

Állítás:

„A Police.hu-ra felkerülő felvételen jól látható a tettes. Nem csupán az üzletben, hanem az érkezési és a távozási útvonalán is. Számos olyan lehetőség adódott, hogy egyrészt bizonyos tereptárgyakhoz viszonyítva, vagy az eladótól fél méterre állva megállapítható lett volna, hogy »milyen magas is az álarcos rabló«. [...] meg sem kísérelték megállapítani a magasságát!”

Valóság:

Az említett videofelvételek (a megtámadott trafik külső és belső biztonsági kameráinak felvételei) a helyszíni szemléken tapasztaltakkal ellentétben a jobb minőségű felvételek közé tartoznak, mégis láthatóan hordó alakú torzít-

tasú, az objektív általi minél nagyobb tér áttekintését biztosító „halszemoptikás” felvételek, másfelől egy részük csaknem függőleges állású, az eladó pult lapjára néző kamerafelvétel. Az ezek alapján történő egzakt méretmegállapítás szakértői kérdés – egy ilyen jellegű szakvélemény beszerzése a forrónyomon üldözés alatt nem megoldható.

Állítás:

„A tanú vallomása szerint az elkövető kb. 170 cm magas lehetett, kb. olyan magas, mint az eladó hölgy, talán egy-két cm lehet a különbség! Az idős, vidéki úr nagyobb szakértelemmel nyilatkozott kriminalistaként, mint a nyomozás vezetői, hiszen nekik később sem jutott eszükbe, hogy pont az elkövető pontosított magasságára kellene a további teendőket alapozni.”

Valóság:

Idézet az említett tanú vallomásából: *„... hirtelen bejött egy férfi [...] Nem mertem felnézni, mert a kezében láttam egy fegyvert... egy pillanatra mertem csak felnézni, mert nagyon féltem [...] nekem van egy kis szürke hályog a jobb szememen. A másik szememen is volt, de azt megműtötték, de nem sikerült igazán a műtét. Azért látok valamennyit, csak nem élesen.”*

Az említettek alapján vitán felüli, hogy nem vehető százszázalékos biztonságnak a rossz látású tanú egyetlen pillantással történő testmagasságmegállapítása.

Állítás:

„Újabb, nem kevésbé jelentéktelen hibát követtek el akkor, amikor nem figyeltek fel arra, hogy a sértett többször hangsúlyozta, az elkövető »nagy, kerek barna szemű«! [...] A még aznap elvégzett személyes felismertetéskor és az után a sértett tanú még csak megjegyzést sem fűzött ahhoz, hogy a sértett miért egy keskeny ívű, kék szemű, 182 cm magas fiatalembert jelölt meg kategorikusan tettesként. Sőt a kiválasztásnál a jelenlétüket aláírással dokumentáló nyomozók egyikének sem jutott eszébe, hogy a törvényes követelménynek megfelelően, talán meg kellene kérdezni a sértettet, hogy milyen magarázata van az ellentmondásra.”

Valóság:

Idézet a sértett jegyzőkönyvi vallomásaiból: *„...nekem a férfi sem hang alapján, sem külseje alapján nem volt ismerős [...] még soha nem láttam. Amennyiben a férfit újra látnám, egészen biztos, hogy felismerném. [...] amikor a*

bűncselekmény történt az elkövető egészen közel állt hozzám, csak a pult választott el minket, tehát azt a részt, ami a maszkból kilátszott, jól meg tudtam figyelni [...] a szem az barna volt, viszont amikor itt voltam lent a felismerésre bemutatáson azt tapasztaltam, hogy a kiválasztott fiatalembernek kék szeme volt. Ugyanakkor azt hozzá kell tenni, hogy ott a boltban a kapucni, ami az elkövető fején volt a maszkon kívül, árnyékolt, tehát valószínűleg a barna szemben tévedek és a kapucni annyira árnyékolt, hogy sötétebbnek tűnt a szeme, mint amilyen valójában volt.”

Állítás:

„A helyszíntől függetlenül dolgozó járőrök ellenőrizték egy járókelő észrevételét, miszerint munkába menve, útközben felfigyelt arra, hogy a Kodolányi utca 23. szám alatti tízemeletes panelházba 4.40 körül bemegy egy fiatalember. Az épület nagyjából négyszáz méterre van a helyszíntől. A fiatalembert oldalról, mintegy húszméternyiről látta. [...] Kriminálisztikailag kérdéses, de nem elvethető gondolat, hogy a helyszínről nagyjából 4.26-kor elfutó tettes a kérdéses lépcsőházig tartó mintegy képerces utat miért tíz-tizenöt perc alatt tette meg, ha valóban ő volt a tettes. Ennek ellenére magam is szükségesnek tartottam volna a történet ellenőrzését, azt azonban nem állítottam volna, hogy a lépcsőházba belépő ember hasonló a videón látható tetteshez! Semmi hasonlóság nincs a kettő között, legfeljebb, hogy mindkettő fiatal férfi lehetett. Miért volt, van szükség ilyen csúsztatásokra?”

Valóság:

Idézetek az említett tanú jegyzőkönyvi vallomásából: „...láttam, hogy egy férfi éppen nyitotta a bejárati kaput, belépett azon, majd a kezével visszanyúlt és behúzta azt maga mögött. Én akkor láttam profilból az arcát egy pillanatra [...] szerintem kb. 180 cm magas lehetett [...] átlagos természetűnek mondanám, bár ezt elég nehéz megítélni, hiszen ahogy említettem, vastag felsőt viselt. [...] mielőtt ezt a férfit láttam bemenni a lépcsőházba, előtte 2-3 perccel láttam egy megkülönböztető jelzést használó rendőrautót elmenni [...] ezt követően történt az, amit a fentiekben elmeséltem, majd miután a férfit belépett a lépcsőházba, nem telt el 5 másodperc, amikor ismét jött egy rendőrautó [...] Ma délután az ön kollégái mutattak nekem egy rajzot, grafikát, amit miután megnéztem, kb. 85%-ban felismerni véltem benne azt a férfit, akit hajnalban a Kodolányi u. 23. számú lépcsőházba láttam bemenni [...] ha ezt a férfit újra látnám, elképzelhető, hogy felismerném.”

Az előbbiek szerint tehát az elkövetés után szinte azonnal – a sértett pánikriasztása alapján – nagy rendőri jelenlét volt a területen, amelyet egy menekülő tettes rejtőzködéssel, lapulással próbálhat kikerülni.

A tanú nagy hasonlóságot említett a támadóról készült fantomkép és az általa látott személy közt, az illetőt ő már kb. 180 (!) cm magasságúra teszi.

Állítás:

„[...] egyértelmű, hogy a tízezeres házban lakók személyadatait és fényképeit a megyei nyomozó osztály beszerzte. Azt azonban már érthetetlennek tartom, hogy a beszerzett adatok és fényképek alapján tanúként hallgatták meg a hajnali járókelőt, akinek mindössze két fényképet mutattak meg, mondaná meg, a kettő közül melyik hasonlít inkább az általa hajnalban látott személyhez. Nem tartom lehetetlennek, hogy eléggé érdekesnek tűnhetett az unokám, Sz. Roland személye. Bár ő nem 170 cm magas, és nem is barna szemű, de valakinek nagyon megtetszhetett a gondolat, hogy a megyei bűnügy volt vezetőjének az unokájáról van szó, és nagy durranás lesz, ha valóban ő a tettes!”

Valóság:

A nyomozók az említett házban lakó húsz és harminc év közötti férfiak ellenőrzését a rendelkezésre álló nyilvántartási adatbázisban elvégezték. Két ilyen személy neve merült fel, mindkettejük fotóját bemutatták a tanúnak, aki a következőket nyilatkozta: *„... a bemutatott képek megtekintése után kijelentem, hogy a 2. számú képen látható férfi az, aki inkább hasonlít arra, akit ma hajnalban láttam [...] nagyon hasonlít arra a valakire, akit láttam.”*

A tanú a már előbb említettek szerint azt is előadta, hogy az általa látott személy nagyjából 180 cm magas lehetett. A tanú mindennemű befolyásolástól mentesen tette meg jegyzőkönyvi vallomását, szóba sem került – nem is kerülhetett –, hogy kinek/kiknek a fényképeit látja. Az a tény, hogy a tanú által megjelölt fotón szereplő férfi – aki történetesen ugyanaz, akit a sértett az elkövetővel egyező személyként azonosított – egy nyugdíjas rendőr unokája, semmilyen előjelet nem kapott a nyomozásban. Kodba Ferenc ezzel kapcsolatos negatív feltételezését a kollégáim nevében határozottan visszautasítom! Egy effajta kijelentés egy egykori bűnügyi szakembertől sértő és visszatetsző.

Állítás:

„Kriminalisztikailag teljesen érthetetlen számomra, hogy a sértett tanú vallomása alapján lehet-e, és ha igen, milyen fantomképet lehet készíteni az fegyveres, álarcos rablóról. [...] A tanúkihallgatáson, amely már napközben

a rendőrségen történt, azt állította, hogy amikor a tettes futás közben lehajolt az elejtett dologért, már nem volt álarcban, és nem volt a fején a kapucni se, a félhomályban viszonylag jól láthatta őt félprofilból, és fel is ismerné, ha újra látná. Nem kell különösen nagy szakértőnek lenni ahhoz, hogy megállapítsuk: ez az állítás szakmailag képtelenség!”

Valóság:

Idézet a sértett jegyzőkönyvi vallomásából: „...amikor kimentem az elkövető után én a bolt előtti járdán voltam, az elkövető pedig a ház oldalánál lévő fém lépcső előtt állt [...] az elkövető levette a maszkját és oldalról láttam az arcát és a haját is, mert már a kapucni sem volt rajta. Ugyan még sötét volt, nem kezdett hajnalodni, de a bolt oldalánál több lámpa is van, sőt azon az oldalon, ahol az elkövető tartózkodott két irányból is meg van világítva. Ennek megfelelően az arcát profilból jól láthattam [...] a távolságot én kb. 15 méterre becsültem. [...] A fantomképet még aznap délelőtt el is készítettük, amikor az élmény még nagyon friss volt. A képet a hölgy szerintem egészen jól lerajzolta [...] jól felismerhető benne az elkövető.”

Idézet Sz. Roland jegyzőkönyvi vallomásából: „[...] Megnézve az elkövetőről készült profil fantomképet elmondom, hogy igen nagy a hasonlóság és olyan szokott lenni a hajam, mint azon a grafikán.”

Állítás:

„A fantomképről pedig eszembe jutott egy régi történet: egy vezetőként dolgozó kollégám azon bukott meg, hogy a gyanúsított fényképéről készítettett fantomképet. Utána a fantomkép alapján nyomoztatott a tettes után... és meg is találta! Ha tanúvallomás alapján nem készülhetett a tettesről fantomkép, akkor vajon hogyan készülhetett? Ráadásul akkor, amikor a lehetséges gyanúsított képe már elő volt készítve a felismertetésre?”

Valóság:

Kodba Ferenc e nyilvánvalóan alaptalan állítása túlmegy a véleménynyilvánítás szabadságán. A vélelmezett, lebegtetett törvénysértő eljárás mód megvitatásának nem a *Belügyi Szemle* hasábjain volna helye, hanem a nyomozás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészségnél.

Állítás:

„A leírtak már elegendőek voltak ahhoz, hogy nyolc-tíz nyomozó és rendőr a Kodolányi utca 23. számú lépcsőházban, közérdeklődésre számot tartva vá-

rakozzon, majd a lakásomban házkutatást tartson! [...] a házkutatás is megkezdődött anélkül, hogy a határozatot bárki is ismertette volna, és egyáltalán felszólított volna, hogy a keresett dolgokat adjam ki! [...] Természetesen a kutatás idején tovább folyt a beszélgetés, így végül is megtudtam, hogy a rabló által viselt kapucnis kabátot, a rabló által használt álarcot, a rabló által használt koszos kék munkásnadragót, a rabló által viselt Puma sportcipőt és a rabló által használt pisztolyt keresik. Ezért kérdezték tőlem is, hogy van-e fegyverem. Miután a keresettek közül semmit sem találtak, aláírtam a házkutatási határozatot és a házkutatásról szóló jegyzőkönyvet, mindkettőt megpanaszolva. Az osztályvezető-helyettes többszörösen kért arra, hogy a jegyzőkönyvet ne panaszoljam meg, hiszen »úgyis tudod, hogy el lesz utasítva«. Valóban elutasították! Mint ahogy Roland panaszát is. De honnan tudta ezt előre az osztályvezető-helyettes? Erre szoktuk azt mondani, hogy: »hármat találhatsz!«

Valóság:

Kodba Ferenc a lakásában tartott házkutatás ténye és annak módja ellen panasszal élt, a panasztételi jogáról senki nem kívánta lebeszélni. S ha már idézett, úgy illik, hogy pontosan idézze kollégám szavait, aki nem a panasztételtől kívánta lebeszélni, hanem arra kérte, egyértelműen írja a jegyzőkönyvre, hogy a határozat ellen, vagy a házkutatás végrehajtása módja ellen van-e panasz. Utóbbi esetben pedig részletesen fejtse ki, hogy mit sérelmez konkrétan. A panasz vélelmezett elutasítása pedig akként került szóba köztük, hogy az osztályvezető-helyettes kifejtette azt a meggyőződését, jogszerűen járnak el a házkutatáskor.

A nyomozás felügyeletét ellátó Pécsi Járási Ügyészség a B.12/2014/2 számú határozatával elutasította Kodba Ferenc panaszát. Ily módon az általa említettek az összeesküvés-elmélet kategóriájába tartoznak, és egyszersmind alaptalan rágalmak!

Állítás:

„A viselt ruhadarabjai között pedig még csak hasonló sincs, mint a rablón megfigyelt ruhaneműk. Rolandnak nincs kék munkásnadragja, nincs Puma cipője. Fegyver; álarc nincs a lakásban, akkor miről beszélünk?!”

Valóság:

Idézet Sz. Roland jegyzőkönyvi vallomásából: *„Elmondom, hogy a Hauni Kft.-nél dolgozom géplakatosként [...] a Hauniban munkásruhaként sötétkék*

kantáros farmer anyagú nadrágot hordok és kék színű munkavédelmi bakancsot, ami inkább néz ki sportcipőnek, mint munkáscipőnek. Van fekete színű kapucnis kabátom [...] van még egyébként kapucnis pulóverem is több [...] Van még egy munkásnadrágom, de azt nem hordom, ez királykék színű...”

A ruházat lehetősége mellett a fegyver (önvédelmi „éles” lőfegyver/gáz-riasztó fegyver) kérdése is okkal vetődött fel Kodba Ferenc lakásán, hiszen nyugdíjas rendőrként, egyszersmind magánnyomozóként ennek reális esélye volt.

Állítás:

„A felismertető eljárás során a gyanúsítás megalapozása még durvább törvénysértések közepette zajlott le! [...] Az első kérdést már az a tény is felveti, hogy lehet-e befolyásmentességről beszélni az »élő« felismertetésre bemutatott eljárás során, ha a csoportba állított potenciális gyanúsítottat, azaz a felismerendő személyt előzőleg már fényképalbumos felismertetéskor kiválasztotta a felismerő.”

Valóság:

A fényképről történő személyazonosítás utáni élő személyes kiválasztás indokát a nem naprakész, illetve szemből készült fotók adták. A személyfotókkal történő azonosításhoz hivatalosan használt arcképeket a nyomozók a lakcímnnyilvántartó adatbázisából kapják, ebben a fotók akár több évvel korábbiak is lehetnek, amint ez Sz. Roland esetében is igaz volt. A fekete-fehérben kinyomtatott igazolványkép nem tekinthető teljesen valóságghúnek, arról nem is beszélve, hogy a felismerő az arcképhez nem lát testalkatot, magasságot. A fotó alapján lezajlott felismerésre bemutatás élő személlyel történő személykiválasztással megerősítésének vagy kizárásának további indoka, hogy az igazolványkép szemből nézeti portré, míg jelen esetben tanúk profilból látták az általuk leírt személyt. Az említettek miatti esetleges tévedés kizárására történt az élő személyes kiválasztás.

Ezzel kapcsolatban a sértett a következő jegyzőkönyvezett vallomást tette: *„[...] a rendőrök mutattak nekem több képet, ekkor az élmény még nagyon friss volt. A képek alapján kiválasztottam egy fiatalembert, aki nagyon hasonlított az elkövetőre, több hasonlóságot mutatott (hozzátéveszem, hogy fekete-fehér kép volt és a szeme sötétnek látszott). Akkor mondtam, hogy szerintem 90%-os a hasonlóság az elkövető és a kiválasztott fiatalember között. [...] Később az esti órákban üvegfal mögül megnézhettem négy férfit [...] Megnéztem őket szemből, profilból és egészen közélről a szem miatt. Akit kiválasztottam, arra akkor azt mondtam, hogy ő volt az, aki a bűncselekményt el-*

követte. Nem azt mondtam, hogy az ő fényképét láttam, hiszen nem arra fókuszáltam, hanem az elkövető arca, szeme volt előttem (belül) és azzal próbáltam összehasonlítani. Én akkor egészen biztos voltam a dolgomban, kategorikus kijelentést tettem, hiszen még egyszer hangsúlyozom, hogy az élmény egészen friss volt. Egyezett a testalkata, a magassága és mindaz a többi dolog, amit a jegyzőkönyvbe is elmondtam.”

Állítás:

„Lehet-e befolyásmentességet feltételezni akkor, ha a felsorakoztatott négy személy közül csak az egyik felel meg annak, hogy egyáltalán hasonló a videofelvételen látható karakterhez? Jelen ügyben ugyanis a fogdából lehozott három ember közül kettő eleve nem felelt meg a törvényes feltételnek, mivel a tetteshez viszonyítva szinte törpék, és ezt a felismerésről készült jegyzőkönyv is tartalmazza. A fogdából lehozott három ember egy csoportot alkotva áll a sorban, tőlük elkülönítve a sor szélén áll a felismerendő férfi. A három férfi lábán lévő cipő egyikben sincs fűző!”

Valóság:

A személykiválasztáskor valóban a fogda befogadottjai voltak az önkéntes közreműködők. Nem kell ecsetelni, hogy manapság az állampolgárok milyen passzívak, sőt elutasítók egy-egy rendőri eljárásban közreműködésre való felkéréskor. S ne feledjük, az adott esetben szilveszter napjáról beszélünk, amikor polgártársaink a legkevésbé sem fogékonyak egy rendőrségi invitálásra.

A fogdából lekísért három férfi közül ketten – akiket sértő módon törpeként említ a szerző – körülbelül olyan magasak voltak, amely magasságot épp a szerző forszíroz, mondván, hogy a beszerzett adatok, személyleírások alapján a tettes jóval alacsonyabb az unokájánál, s ezt a nyomozó hatóság nem vette figyelembe a forrnyomon üldözéskor.

A felismerésre bemutatottak egy sorban, egymás mellett álltak, a jegyzőkönyvi fotómelléklet tanúsága szerint semmiféle elkülönülő csoportot nem alkottak. Valamennyien a saját lábbelijüket viselték. A fotók tanúsága szerint egyikük cipőnyelve valóban kilógott, a fiatalok mai laza cipőviselete ismeretében azonban ez nem szokatlan vagy kirívó.

Állítás:

„A legdurvább tény azonban a következő: a jelenlévő vizsgálati osztályvezető felveteti Rolanddal az ő dzsekijét, hogy azzal álljon a sorba, és a miértre azt a választ adja, hogy »csak mert én mondom«.”

Valóság:

A szerző logikája ez esetben önmaga ellen fordul, hiszen az előzőekben negatívumként feszegette, hogy a felsorakoztatottak közül miért „lógott ki a sorból” Sz. Roland, aki a felismertetési eljárás időpontjában vasalt inget, öltönyt viselt, vagyis a ruházata jelentősen kírított a közreműködők lazább utcai ruházatai közül. Ennek elfedésére került Sz. Rolandra egy hétköznapi utcai ruhadarab, tekintve, hogy ez egyszerűbben kivitelezhető volt, mint hogy a további három szereplőt öltönybe, nyakkendőbe öltöztessük.

Állítás:

„[...] nincs jegyzőkönyvbe foglalva, hogy a kiválasztott, kategorikusan felismert személynek szűk ívű kék szeme van, és nem nagy, kerek barna szeme... Talán illeti volna feltennie az eljárás vezetőjének azt a kérdést, hogy miért választotta ki és ismerte fel azt a személyt elkövetőként, akiről a felismertetés előtt egyértelműen azt állította, hogy nagy, barna szeme volt. Lehet, hogy közben nemcsak a magassága változott 170-ről 182 cm-re, hanem a szeme is megkékül?”

Valóság:

Idézet a felismerésre bemutatási jegyzőkönyvből: *„...Ezt követően a bemutatott személyek egyesével a detektívtükörhöz lépnek. A tanú a következő nyilatkozatot teszi: A négyes számú személy egyezik az elkövetővel. Az előbb elmondottakon kívül azonosítani lehet a nézése, a szeme alapján is. Pillantása ugyanazt a félelmet kelti, amit az elkövetéskor éreztem. Ugyanaz a szem, ugyanaz a nézés, pillantás, szemöldök.”*

A korábbiakban már volt szó a sértett erre vonatkozó nyilatkozatáról: *„...amikor a bűncselekmény történt az elkövető egészen közel állt hozzám, csak a pult választott el minket, tehát azt a részt, ami a maszkból kilátszott, jól meg tudtam figyelni [...] a szem az barna volt, viszont amikor itt voltam lent a felismerésre bemutatáson azt tapasztaltam, hogy a kiválasztott fiatal embernek kék szeme volt. Ugyanakkor azt hozzá kell tenni, hogy ott a boltban a kapucni, ami az elkövető fején volt a maszkon kívül, árnyékolt, tehát valószínűleg a barna szemben tévedek és a kapucni annyira árnyékolt, hogy sötétebbnek tűnt a szeme, mint amilyen valójában volt.”*

Állítás:

„A kiválasztás után Sz. Roland hangját is felismertették a sértettel. Nagyon bátor tett volt. Hiszen a későbbiek során hangeszt készítésével lehetett bizo-

nyítani, hogy a december 22-i rabló hangja azonos a december 31-i rabló hangjával, de nem azonos az Sz. Rolandéval.”

Valóság:

Idézet a sértett általi felismerést dokumentáló jegyzőkönyvből: „...Ez után a hatóság tagja felismerő tanút a helyiség olyan részébe vezeti, ahonnan nem láthat be a másik helyiségbe, ahol a felismerésre beállított személyek vannak, továbbá nem láthat rá a helyiség melletti folyosóra sem, azaz nem láthatja a felismerésre felállított személyeket. Majd a személyeket egyesével a folyosóra vezeti, a személyeknek a következőt kell mondani: »Ide a pénzt! Pakoljál! [...] Gyerünk, gyorsan pakoljál!«”

Tanú nyilatkozata: „Igen ő volt. Egyezik a hang... [...] Van a hangjának egy bizonyos jellegzetessége, amiről megismerem. A szavak kimondásánál a hangszínt felviszi. A beszéd tónusa, hangszíne, a szavak kiejtése ugyanolyan. A hangja férfias, de mégis kicsit lágy. Olyan idegesítő.”

Idézet a sértett jegyzőkönyvezett tanúvallomásából: „...ezt követte a hangfelismerés, amikor én nem láttam a hang forrását és azt sem láttam, hogy milyen sorrendben jönnek a bemutatott személyek, tehát nem láttam be a felismerő helyiségbe sem. A hangok alapján szintén felismertem. Én akkor, amikor meghallottam azt a hangot, szinte összerándultam, nagyon kellemetlen volt hallanom. Ennek az oka, hogy még az idő rövidege miatt az élmény nagyon új volt, nagyon kellemetlen emlékek (a bűncselekmény) párosultak ahhoz a hanghoz. Ez alapján a bűncselekmény bennem szinte fel is idéződött. Ezért fogalmaztam úgy, hogy ő volt. Nem azt mondtam, hogy hasonlít rá, vagy hogy nagyon hasonlít rá, hanem hogy ő volt.

Ea: Elképzelhetőnek tartja, hogy mégis tévedett?

Tanú: A hangfelismerőben?

Ea: Igen.

Tanú: Nem, abban a helyzetben nem.

Ea: Mit ért azon, hogy abban a helyzetben?

Tanú: Én akkor ott az élményeket újra átéltem magamban. A hang alapján felidéződött a cselekmény, nagyon rossz érzésem alakult ki azonnal a hang hatására. Mindezek alapján nagyon biztos voltam a dolgokban. Nagyon erős érzésem volt az azonosságra vonatkozóan.”

A szerző által említett szakértői hangazonosításra – a történeti hűség kedvéért megemlítve – időben később kerülhetett sor, tekintve, hogy Sz. Roland megtagadta (!) a közreműködést a szakértői vizsgálatban. Mint ahogy a gya-

núsításakor azonnal megtagadta a kilátásba helyezett, felajánlott poligráfos hazugságvizsgálati lehetőséget is!

Idézet az említett szakértői hangazonosító szakvéleményből: „...a »pörögjé« hangsor spektogramjai, mely a »Nagy Imre trafikrablás« felvételben és Sz. Roland hangmintájában is szerepel [...] mind a hangátmenetek, mind a formánszavak, mind a formánszavak – kis mértékben ugyan, de – különböznek [...] a Nagy Imre trafikrablás felvételen szereplő személy valószínűleg nem Sz. Roland.”

Tehát csak műszeres vizsgálat tudta különbözönek értékelni a támadáskor rögzített támadói hangot és Sz. Roland hangját. A szakvélemény beszerzése pedig a szerző által is ismertén időbe telik, pláne, ha maga az érintett akadályt gördít a vizsgálat elé.

Állítás:

„[...] lehet-e jogállamban törvénytől bizonyítással bizonyítékot kreálni úgy, hogy az törvényesen megalapoz egy súlyos bűncselekmény elkövetőjére vonatkozó gyanút? Tudom, hogy ez költői kérdés, de hát megtörtént! Nem is akárhogyan.”

Valóság:

Maga a feltételezés is felháborító! A nyomozó hatóság tevékenysége több ízben is átment a törvényesség szűrőjén: először Sz. Rolandnak a gyanúsítása ellen bejelentett panaszai elbírálásakor, majd a szerző által házkutatás ténye és módja ellen bejelentett panaszai elbírálásakor, illetve Sz. Roland előzetes letartóztatása kapcsán. Utóbbi esetében mind az ügyészség, mind pedig a bíróság megvizsgálta az előzetes letartóztatás általános feltételének meglétét, nevezetesen azt, hogy a gyanúsított megalapozottan gyanúsítható-e a bűncselekmény elkövetésével. A következtetés mindkét esetben „igen” volt, tekintve, hogy az ügyészség indítványozta, majd a bíróság letartóztatta Sz. Rolandot.

Állítás:

„Ismeretségi körből kirendeltek egy védőt, akiről már jó tapasztalataik voltak.”

Valóság:

Kollégáim Sz. Rolandnak és az édesanyjának is felkínálták a lehetőséget, hogy az eljárásban kötelező ügyvédi védelem ellátására meghatalmazott (ismerős) ügyvédet jelentsenek be. Nem éltek a lehetőséggel, így a nyomozók az ügyvédi listán szereplő ügyvédeket kezdték keresni. Több ügyvéd is elfog-

laltságra hivatkozott, amikor a sokadik hívásra az egyik – nem célzottan válaszolt – ügyvédtől igenlő válasz érkezett. A védőkirendelés tényét közöltük Sz. Rolanddal, idézem az ezzel kapcsolatos jegyzőkönyvi választát:

„Ea.: Figyelmeztetem, hogy jelen eljárásban védő részvétele kötelező. Tájékoztatom, hogy védőként dr. X. Y. ügyvéd kirendelésére került sor.

Gyan.: Dr. X. Y.-t védőnek elfogadom.”

Állítás:

„Még az sem jelentett semmit a nyomozók, az ügyészség, a bíróság számára, hogy Sz. Roland egyértelműen tagadja az elkövetést. [...] Az új ügyvéd rendkívüli aktivitással kezdte meg a munkáját. Egy óra alatt többet tett, mint az elődje négy nap alatt. Hitt Roland ártatlanságában, elfogadta a szakmai véleményemet, és újabb három nap elteltével elérte, hogy az unokámat az ügyész szabadlábra helyezze.”

Valóság:

Egy gyanúsított tagadása, azon vallomása, hogy a bűncselekményt nem követte el, gyorsan és könnyűszerrel igazolható vagy cáfolható a műszeres (poligráfos) hazugságvizsgálattal. A nyomozók ezt már az első napon felajánlották, a közreműködést azonban Sz. Roland napokig megtagadta.

Későbbiekben változtatott ezen az álláspontján, és alávetette magát a vizsgálatnak. A poligráfos szaktanácsadói véleményt azonnal bemutattak a nyomozást felügyelő ügyészségnek. A szakvélemény szerint Sz. Roland nem adott megtévesztő választ akkor, amikor tagadta a bűncselekmény elkövetését. E szakvéleményre alapítottan, s alapvetően a nyomozó hatóság kezdeményezésére került sor az előzetes letartóztatás megszüntetésére. A nyomozó hatóság tehát nemcsak az Sz. Roland ellen szóló bizonyítékokat, hanem az ártatlanság vélelmének megfelelően az igazmondását alátámasztó adatokat is kellő súllyal kezelte.

Állítás:

„Ügy tűnt, hogy a rendőrség még mindig nem nyugodott bele, hogy rossz féle keresgél, miközben a rabló még szabadlábon van! Elvégezték a szagválasztást is a helyszínen rögzített szag és a Roland szagának azonosítási szándékával, ám a szagválasztó kutya nem választotta ki Roland szagát. Még ez sem volt elégséges a nyomozás megszüntetéséhez! Következett a Nemzetbiztonsági Technikai Igazgatóság szakértői véleménye, amely nem kizárólagosan, de mégsem igazolta a sértett állítását, ami a hangra vonatkozott. A két helyszí-

nen rögzített hang azonos, de valószínűleg nem azonos Sz. Rolandéval. Még folytatódott a Roland elleni eljárás, amikor március 8-án a negyedik megyei fegyveres trafikrablás elkövetője Vajszlón megbukott, őrizetbe vették, és le tartóztatták. A rabló őszinte feltáró beismerő vallomást tett, társaira vonatkozóan is, és tárgyi bizonyítékokkal is szolgált.”

Valóság:

Az említett hangszakértői vélemény Sz. Roland szabadlábra kerülése után, 2014. január végén készült el. Csak ennek alapján lehetett megnyugtatóan állást foglalni Sz. Roland gyanúsításának megszüntetése kérdésében – ne feledjük a sértett határozott állításait. Másrészt a nagyszüleinél lakó Sz. Roland teljes lakókörnyezetének ellenőrzésére is idő kellett, mert azt se felejtjük el, hogy egy tanú látott valakit bemenni az említett lépcsőházba (akiről azt állította, hasonlít az elkövetőről készült fantomképre).

A lépcsőház teljes lakókörére kiterjedően végzett adatgyűjtéskor mindenki tagadta, hogy ő lett volna az említett személy, vagy hozzá érkező valaki lett volna. Kétség nem fér hozzá, hogy ez az állítás valamely lakó részéről hamis.

A vajszlói fegyveres rablás elkövetési ideje 2014. január 15. volt, nem pedig március 8. Március 7-én a délutáni/esti órákban, illetve március 8-án a hajnali órákban került sor négy személy elfogására a Baranya megyében, 2013. december 22. és 2014. január 15. közötti négy trafikrablás elkövetőiként.

A tény, hogy elfogtuk a valódi elkövetőket, azt igazolja, hogy a nyomozásban nem ragadtunk le Sz. Rolandnál. Nem törekedtünk Sz. Rolandot illetően, a szerző szavai szerinti „mindenáron való sikerre”, „statisztikai eredményességre”, „a mundér becsülete védelmének elvtelen alkalmazására”. A valódi tettesek nyilvánvalóan nem feladták magukat, kitartó, széles körű aprólékos nyomozati munka nyomán kerültek a látókörünkbe, majd eljárás alá.